

Annelik: Sözü ve Sessizliğin Arasında

HÜLYA AVTAN

Kimse anneliğin kolay olacağını söylemedi ama kimse bu kadar zorlayıcı olabileceğinden de bahsetmemişti. Üzerine konuşmanın ve yüzleşmenin hâlâ cesaret istediği bu diğer yüz, Rachel Cusk ve Claire Kilroy'un kitaplarında kendine yer buluyor. Her ikisi de bu sessizliği bozarak hem kadın olmanın hem de yazarlığın bedellerini yeniden tartışmaya açıyor.

Rachel Cusk'ın hamilelik sürecini ve anneliğinin birinci yılını anlattığı "Bir Ömrün Emeği" kitabı ilk olarak 2001 senesinde yayımlandığında yarattığı etki ve aldığı eleştiriler yeniler yutulur cinsten değildi. Pek çok eleştirmen, buna kadınlar da dahil, kendisini çocuk düşmanlığından tutun da açgözlülüğe, sorumsuzluğa, bencilliğe hatta belki en gülüncü 'fazla entelektüel olmaya' dek pek çok şeyle itham etmişti. Bu acımasızlıkta o zamana dek yalnızca üç romanı yayınlanmış genç ve kariyerinin başında bir romancı olmasının da etkisi olabilir. Ancak bu kitabı Man Booker Ödülü'nü aldıktan sonra (2005) yayımlasa tepkiler farklı mı olurdu o da bir muamma.

Çünkü yaptığı şey farklıydı. Tarih boyunca inşa edilen kutsal annelik mitine ve kadının aile içi rolünü tersine çevirdiği bir dürüstlüğü vardı. O zamana dek pek de dillendirilmemiş olanı ya da dillendirilmişse de görünür kılınmayan meydan okurcasına söylüyordu. Mesela: "Annelik koşumunun kayışları derimi tahriş ediyor; bununla birlikte ara sıra onda tahmin edilebilir bir bütünlük, farklı türden bir özgürlük, bir kurtuluş da buluyorum: Karmaşıklıktan, seçimlerden, zamanın eskiden üstüne günlerimi yazdığım ve yazarlığının yükünü taşıdığım boş sayfalarından kurtuluş. Sözü ettiğim bu son duygunun cinsiyetim açısından hayra alamet olmadığını biliyorum" derkenki amansızlığı gibi.

Ancak bir noktada işler değişti ve artık kadınlar doğumun ve anneliğin o zamana dek medyada ya da hikayelerde anlatıldığı gibi tamamen huzur dolu ve başarılması gereken bir şey olmadığını söyledi. Bu, çocuk sahibi olmanın kötü olduğu anlamına gelmiyordu, ancak doğum öncesi ve sonrası süreç de toz pembe bir rüyadan ibaret değildi. Uykusuzluk, yorgunluk, bitap düşme, sorumluluğun ve beklentilerin büyük kısmının - hatta belki hepsinin- kadına yükleniyor olması bir yana izole olmak ve kimliğin yeniden inşası, başka bir benle tanışma gibi pek çok insani süreç aslında bunun bir parçasıydı. Sonunda bunu sesli de söylemeye başlayınca yalnız olmadığını fark eden kadınların birleştiği nokta annelik güzel olmakla beraber, ki bu herkes için böyle olmayabilir de, çiçeklerle çevrili bir yol değil aksine engebeler ve taşları da olan bir patikaydı.

Claire Kilroy'un 11 yıllık sessizliğinin ardından tekrar edebiyat sahnesine çıkmasına vesile olan 2023 tarihli "Asker ile Denizci"si yine benzer bir gerçekliğe sırtını yaslıyordu. Annelik sevgisinin destansı büyüklüğünü olduğu kadar sadece günleri atlatıyor olmanın monotonluğunu ve kaçıp gitme arzusunu da içtenlikle dile getiriyordu. Cusk'ın karşılaştığı tepkilerden farklı olarak Kilroy'un bu samimi yüzleşmesi övgülerle karşılandı. Bu durum iki kitap arasında geçen yaklaşık 20 yıllık zaman diliminde annelik kavramına ve toplumsal olarak ondan beklenenlere dair katettiğimiz yola dair de bir mesaj veriyor.

Kilroy, Cusk'ın kendiyi hesaplaşan dilinden farklı olarak yine benzer bir şey yapsa da bunu oğluna hitaben yazıyor. Yorgunluğa, zamana, benlik kaybına, giderek daha fazla uzaklaşan

bir eşe ve erkekleri kadınlardan, belki de anneleri herkesten daha az değerli gören bir topluma karşı bir savaştan bahsediyor. Bu savaşın sonunda bir galibiyet olacağının sözü verilmiyor stelik. "Eşit olduğumu sandığım zaman boyunca erit değilmişim, çünkü bütün o süre boyunca annelik denen bu derin yarığa doğru yol almaktaymışım." Kendini hem savunmasız hissettiği hem de bu süreçteki yalnızlığı ile yüzleştiği bir i dökümü...

Yapı Kredi Yayınları'nın okurla buluşturduğu her iki kitabın da ortaklaştığı yer aslında tabu sayılan bir meseleyi, anneliğe dair bastırılan bir alanı görünür kılıyor olmaları. Hem Cusk hem Kilroy kendi deneyimlerinden yola çıkarak, yaşadıkları i sıkıntısını, bocalamaları ve kendilerine dair sorgulamalarını açık yüreklilikle anlatırken hem kendi duygu ve düşüncelerini kayda alıyor hem de madalyonun diğer yüzünü çevirme cesaretini gösteriyorlar.

Yaşantılarının bir dönemini, sadece edindikleri yeni kimliğin değil, o güne dek inşa ettikleri diğer her şeyin de bununla beraber nasıl yeni bir forma evrildiğini kendileriyle tartışıyorlar. Aynı zamanda da bunun aslında kaçınılmaz ve hatta doğal olduğunu da hatırlatıyorlar. Bu yanıyla toplumsal olarak içselleştirilmiş ya da kabul grlegelmiş pek çok kalıbın da dışına çıkarak, konuşulmayı tartışabilmek için alan açıyorlar. Ve belki de bu yüzden, anneliğin dili nihayet kadınların kendi kelimeleriyle yeniden yazılıyor.